

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 4 mars 1907, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till ändring af § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen.

Uti en inom Första Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 2, har herr *H. Cavalli* hemställt, att Riksdagen ville såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga ett stadgande, att införas i § 2 mom. 4 af tryckfrihetsförordningen närmast efter det stycke, som börjas med orden: »att mobiliseringsplaner för hären och flottan» samt slutas med orden: »trehundratrettio tre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras», af följande lydelse:

Att uppgift å belopp, hvartill skattskyldigs inkomst blifvit af beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräkning upptagen, eller å beloppet af den inkomstskatt, som på grund af verkställd taxering blifvit skattskyldig påförd, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras.

Till stöd för denna sin hemställan har motionären anført följande:

»I en af undertecknad vid nästlidet års riksdag väckt motion hemställdes, att Riksdagen ville såsom hvilande till vidare grundlagsenlig be-

handling antaga ett tillägg till § 2 mom. 4 i gällande tryckfrihetsförordning, hvarigenom förbud meddelades att i tryck offentliggöra belopp, hvar till skattskyldigs inkomster enligt inkomstskatteförordningen blifvit af beskattningsmyndighet föreslagna eller bestämda, samt att i tryckfrihetsförordningen måtte stadgas straff för öfverträdelse af sådant förbud.

Motionen blef af konstitutionsutskottet afstyrkt; och denna hemställan godkändes af Andra Kammaren, hvaremot Första Kammaren biföll ett i kammaren framställt yrkande, som i sak öfverensstämde med den väckta motionen. Genom Andra Kammarens beslut hade likväl frågan för den riksdagen förfallit. Då emellertid Första Kammaren uttalat sig för den tanke, som låg till grund för min motion, och då vidare Andra Kammarens beslut i ärendet icke stödde sig på någon afsevärdt stor majoritet — vid verkställd omröstning afgåfvos 105 ja-röster för utskottets hemställan mot 90 nej-röster — samt i denna kammare icke blott från minoritetens sida, utan äfven från motsidan gafs uttryck för den uppfattning, att den väckta frågan vore värd beaktande, har jag ansett mig böra ånyo framföra densamma till pröfning.

För att tillgodose de skattskyldiges berättigade kraf på hemlighållande af deras till beskattningsmyndigheterna aflämnade uppgifter rörande deras ekonomiska förhållanden — de s. k. själfdeklarationerna — finnes stadgadt, bland annat, dels i inkomstskatteförordningen, att deklaraionsuppgifterna finge granskas förutom af kronoombud allenast af vederbörande taxeringsmyndighets ordförande med biträde af en ledamot, dels ock i tryckfrihetsförordningen, att ifrågavarande uppgifter ej finge utlämnas till andra än dem, som enligt skatteförfattningarna ägde taga del af samma uppgifter, äfvensom att den häremot bröte, så ock den, som i tryck offentliggjorde dylik uppgift, hvilken obehörigen utlämnats, vore förefallen till böter.

Såsom här af framgår, har lagstiftaren genom att till det minsta möjliga inskränka den inblick i de enskildes ekonomiska ställning, som åt det allmännas representanter måst medgifvas, sökt skydda privatlivets helgd. Vid införandet år 1902 af den obligatoriska själfdeklarationen lærer man förvisso hafva tänkt sig, att förenämnda stadganden skulle vara tillräckliga för att hindra ett prisgifvande till allmän kännedom af innehållet i de skattskyldiges deklaraionsuppgifter. Men verkligheten har fullständigt gäckt de förhoppningar, som i antydt afseende knutits vid ifrågavarande bestämmelser.

Redan före införandet af den s. k. inkomstskatten förekom visserligen, att i tidningar och undantagsvis i särskilda böcker eller kalendrar

uppgifter lämnades på vissa skattskyldiges bevillningstaxerade inkomst, men detta publicerande hade ganska ringa omfattning och rön te föga uppmärksamhet. Först efter tillkomsten af inkomstskatten och den obligatoriska själfdeklarationen har offentliggörandet skett i så stor utsträckning och tillika fått den karaktär, att ett ingripande från statsmakterna kan vara af behovet påkalladt. Med angifvande af en persons enligt inkomstskatteförordningen beskattningsbara inkomst uppenbaras nämligen hans verkliga, totala inkomst. Genom en jämförelse mellan denna inkomst och den bevillningstaxerade inkomsten klarlägges vidare i de flesta fall personens hela ekonomiska ställning, och blifva härigenom stadgandena om hemlighållandet af deklara-tionsuppgifterna fullständigt illusoriska.

Att ett dylikt blottande af den enskildes affärsställning ofta kan hafva mycket menliga följder, torde vara uppenbart.

Så har från näringsidkarnes krets vid åtskilliga tillfällen med styrka framhållits, att en affärsmans kredit lätteligen kan bli lidande däraf, att hans inkomst offentliggöres för ett år, som tillfällighetsvis gifvit ett dåligt resultat. Häremot har visserligen invändts, att krediten stöder sig på andra faktorer än uppgifter, hämtade från tidningar eller 'taxeringskalendrar'. Men äfven om denna invändning är i viss mån berättigad, torde den ingalunda vara till fyllest för att afvisa handelsvärdens ganska enstämmiga kraf på förbud mot publicerande af inkomstbeloppen. Man må nämligen ihågkomma, att krediten ändock är en ganska ömtålig sak, som icke alltid är grundad på bestämda fakta, utan i mycket är påverkad af den allmänna meningen, och att denna tager intryck af publikationer af här ifrå-gavarande slag, lider nog intet tvifvel. Men icke endast för affärsmännen medför ett offentliggörande olägenheter, utan äfven den enskilde, som råkar vara skuldsatt, utsättes, såvida han icke vill uppgifva en bättre ställning än han i verkligheten äger, för det obehaget, att allmänheten blir underkunnig om det ungefärliga beloppet af hans gäld.

Då det här anmärkta offentliggörandet af inkomsttaxeringen icke är begränsadt till våra större städer, äfven om det där vunnit sin största utsträckning, utan olägenheterna af detsamma kunna spåras på snart sagdt hvarje ort, för hvilken finnes en lokaltidning, då vidare s. k. taxeringskalendrar nu börjat utgifvas för åtskilliga delar af landsbygden, samt då det visat sig omöjligt att på frivillighetens väg förmå tidningarna att afstå från ett dylikt publicerande — att förmå utgifvare af taxeringskalendrar att frivilligt afstå från utgifvandet lär icke ens kunna ifrå-gasättas — återstår för att råda bot mot missförhållandet näppeligen annan

utväg än att meddela förbud mot allt offentliggörande i tryck af det belopp, hvartill skattskyldigs inkomst enligt inkomstskatteförordningen blifvit föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräkning upptagen. För att förbudet ej må kunna kringgå, torde det böra omfatta jämväl det skattebelopp, som på grund af nämnda inkomst påförts den skattskyldige.

Genom ett dylikt stadgande skulle taxeringslängderna ingalunda betagas karaktären att vara offentliga handlingar, ty de skulle alltjämt vara tillgängliga för en hvar, som önskade däraf taga del, så att den, som hade ett befogadt intresse att ur längderna vinna någon upplysning, skulle fortfarande kunna få detta intresse tillgodosedt. Men den stora allmänheten, som icke har något med saken att skaffa, blefve, praktiskt taget, afskuren från tillgång till uppgifter genom taxeringsbeloppen om de enskildes ekonomiska förhållanden.

Gentemot en bestämmelse af här ifrågasatt slag har man sökt göra gällande, att det nu tillåtna offentliggörandet skulle innebära en god kontroll på att deklaraionsuppgifterna blefve riktigt affattade. Men bortsett från det motbudande däri, att den stora allmänheten skulle anses behöflig som kontrollant för riktigheten af uppgifter, som lämnats på heder och samvete, torde samma allmänhet vara föga skickad att uppträda som domare i saken, och som åklagare lära den — såsom ock redan visat sig — ingalunda godkännas af vederbörande myndigheter.

Mot den föreslagna åtgärden har vidare anmärkts, dels att genom densamma hinder skulle kunna möta att i sammanhängande framställningar publicera inkomstbeloppen, där sådant för framställningens rätta förståelse vore af vikt, dels ock att det vore förenadt med stora svårigheter att med nu gällande föreskrifter om taxeringsförfarandet genomföra en dylik åtgärd. Hvad den förra invändningen vidkommer, torde den förlora sin betydelse, om man erinrar sig, att förbudet skulle afse endast offentliggörande af *namngifna* personers inkomster, hvilket knappast någonsin torde vara af behovet påkalladt. Hvad beträffar den befarade svårigheten med åtgärdens genomförande, kan densamma lätteligen afhjälpas genom några enkla förändringar af reglementarisk art utaf gällande skattelagar, hvilka ändringar tydligtvis dock icke böra vidtagas, innan en ändring i tryckfrihetsförordningen blifvit fastslagen.

Slutligen har man påstått, att något allmänt intresse icke skulle påkalla en lagstiftningsåtgärd af här ifrågasatt slag. Häremot kan emellertid med skäl framhållas, att olägenheterna af taxeringsbeloppens publice-

rande gjort sig, såsom ofvan påvisats, så kraftigt kännbara inom vidsträckta kretsar, att en rättelse ovillkorligen påkallas, under det att å andra sidan det föreslagna förbudet ej skulle i något afseende verka skadligt.»

Såsom motionären erinrat, förelåg vid nästlidet års riksdag en af honom inom Första Kammaren afgifven motion om införande i tryckfrihetsförordningen af ett tillägg i enahanda riktning som det nu ifrågasatta. *Utskottets yttrande.*

Uti sitt öfver berörda motion afgifna utlåtande anförde utskottet, bland annat, att utskottet ingalunda underskattade betydelsen af motionärens förslag. Frånsedt den omständigheten att detsamma skulle kunna sägas utgöra en utveckling af den år 1903 i tryckfrihetsförordningen införda bestämmelsen om skydd mot offentliggörande af de uppgifter, som skattskyldige till ledning för egen taxering aflämnade till beskattningsmyndigheter, syntes nämligen åtskilliga skäl kunna anföras, som talade för att den sekretess, hvarmed själfdeklarationsuppgifterna omgärdats, utsträcktes att jämväl omfatta de resultat, hvartill vederbörande beskattningsmyndigheter kommit med afseende å de skattskyldiges inkomstbelopp. Särskildt af handels och industriens målsmän hade behovet af ett dylikt skydd med styrka framhållits. Då utskottet det oaktadt icke ansåg sig kunna tillstyrka det af motionären framlagda förslaget, skedde detta hufvudsakligen på den grund, att de olägenheter, som obestriddligen i vissa fall kunde vara förenade med ett offentliggörande af inkomsttaxeringens resultat, icke syntes utskottet hafva yppats i en sådan omfattning, att de kunde motivera en afvikelse från den i tryckfrihetsförordningen uppställda grundsatsen, att allmänna ärenden rörande handlingar, protokoll och beslut må af enhvar i tryck utgifvas. Enligt utskottets uppfattning skulle dessutom stora praktiska svårigheter möta, därest ett förbud mot publicerande af inkomsttaxeringens slutsummor skulle göras fullt effektivt.

De betänkligheter nästlidet års konstitutionsutskott sålunda uttalat i frågan synas emellertid icke böra tillmätas den afgörande betydelse, att de förhindra ett bifall till den i motionen gjorda hemställan, därest ett skydd mot publicerande af ifrågavarande uppgifter befinnes af förhandenvarande förhållanden betingadt. Och detta är enligt utskottets mening fallet. Det torde nämligen icke kunna förnekas, att ett offentliggörande, på sätt nu äger rum, i tidningar och särskilda publikationer af de belopp, som angifva enskilda personers såväl bevillingstaxerade som enligt inkomst-

skatteförordningen beskattningsbara inkomst, lämnar allmänheten en i lagen ej afsedd kännedom om dessas ekonomiska förhållanden och därigenom kan medföra olägenheter och skada, särskildt för dem, som idka sådan ekonomisk verksamhet, att de äro nödsakade att anlita krediten och till sin ekonomiska existens beroende af denna. Vid bedömandet af denna fråga, hvilken på det närmaste berör handels och industriens intressen, bör gifvetvis äfven särskildt afseende fästas vid den af målsmännen för vårt näringslif allmänt uttalade fordran på skydd i nu berörda hänseende, i synnerhet som ett uppfyllande af denna fordran näppeligen kan anses kränka något berättigadt intresse. Det torde dessutom förtjäna erinras, att uppgifter af ifrågasvarande slag i åtskilliga andra länders lagstiftningar äro omgärdade med en sekretess, gående utöfver den, som beträffande vårt land nu ifrågasättes.

Ett stöd för sin uppfattning har utskottet jämväl hämtat af frågans behandling inom kamrarna vid 1906 års riksdag. Såsom motionären erinrat, anslöt sig nämligen Första Kammaren då till ett under öfverläggningen framställt förslag af samma innebörd som den då föreliggande motionen. Andra Kammaren biföll visserligen utskottets hemställan, men en betydande minoritet inom kammaren biträdde ett yrkande, som i sak torde vara att betrakta såsom en anslutning till den tanke, hvilken i motionen tagit sig uttryck.

Gifvet är att ett fullständigt undandragande från offentligheten af den verkställda taxeringens resultat skulle, såsom nästlidet års konstitutionsutskott framhöll, förutsätta vidtgående förändringar i gällande lagstiftning. I likhet med motionären anser emellertid utskottet att, därest ett stadgande af det innehåll, som i motionen föreslagits, varder i tryckfrihetsförordningen infördt, de mest i ögonen fallande olägenheterna af taxeringssummornas offentlighet blifva undanröjda. Erhåller förbudet mot offentliggörande af inkomstbeloppen icke större utsträckning än sålunda ifrågasätts, lära äfven då möjligen erforderliga ändringar i skattelagstiftningen i intet fall blifva större än att de utan afsevärda svårigheter kunna genomföras.

Hvad vidare angår den affattning motionären gifvit det ifrågasatta grundlagsstadgandet, synes densamma gifva ett mera fullständigt och konsekvent uttryck åt den tanke, som ligger till grund för motionen, än de förslag, som förut framkommit; och torde de invändningar, som vid 1906 års riksdag framfördes mot formuleringen af då föreliggande förslag i ämnet, därigenom få anses hafva förfallit.

Vidkommande slutligen den plats, på hvilken ett tillägg af mera-nämnda innehåll bör upptagas i tryckfrihetsförordningen, synes det utskottet vara lämpligast, att detsamma införes näst efter de i § 2 mom. 4 redan förefinliga stadgandena om s. k. själfdeklarationer.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af herr Cavallis förevarande motion, må såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst efter stadgandena om själfdeklarationer:

§ 2.

— — — — —
4:o — — — — —
— — — — —

Att uppgift å belopp, hvar till skattskyldigs inkomst blifvit af beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräknande upptagen, eller å beloppet af den inkomstskatt, som på grund af verkställd taxering blifvit skattskyldig påförd, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras.

Stockholm den 1 mars 1907.

På utskottets vägnar:

TH. af CALLERHOLM.

Reservationer:

af herr *Ahlstrand*, som anförde:

»Då de af konstitutionsutskottet vid 1906 års riksdag anförda hufvudskälen för afslag å samme motionärs då väckta motion icke genom den utvidgning och omformulering, han nu gifvit sitt förslag, förlorat sin betydelse, i det nämligen den föreslagna bestämmelsen äfven i sin nya form innebär ett af intet *allmänt* intresse påkalladt undantag från den i tryckfrihetsförordningen uppställda grundsatsen, att allmänna ärenden rörande handlingar, protokoll och beslut må af en hvar i tryck utgifvas, hvaremot det otvifvelaktigt måste ligga i det allmännas intresse, att rätten till offentliggörande i detta fall i hela sitt omfång bibehålles såsom utgörande en säkerligen i många fall icke obehöflig garanti mot oriktiga deklarationsuppgifter, och då det icke påvisats, att olägenheterna för den enskilde af en dylik offentlighet äro af den art eller det omfång, att det allmännas intresse bör vika för den enskildes, anser jag, att utskottet bort hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

af herr *Centerwall* mot viss del af utskottets motivering.

af herr *Beckman*.

Herr *Ericsson* i Vallsta har begärt att få här antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes afgörande inom utskottet.

Herrar *Blomberg*, *J. F. Nyström*, *Östberg*, *Berger*, *Kvarnzelius*, *Jansson* i Djursätra och *friherre Bonde* hafva anhållit om anteckning å utlåtandet därom, att de på grund af ledamotskap i särskildt utskott varit förhindrade att deltaga i ärendets behandling.